

рыклад, для паўднёвага ўсходу Рэспублікі Беларусь важным з'яўляецца вывучэнне развіцця жывёл разнастайных сістэматычных і экалагічных груп у зонах з розным узроўнем радыёактыўнага забруджвання. Дыпломная праца, абараняемая студэнтам па выніках доследаў, павінна паказаць яго, як цалкам сфармаванага біёлага-даследчыка.

Такім чынам, экалагічная сцэжка - гэта адзін з магчымых шляхоў арганізацыі навукова-даследчыцкай працы студэнтаў. Аб'екты, размяшчаныя на сцэжцы, дазваляюць інтэнсіфікаваць працэс падрыхтоўцы біёлага-даследчыка, які можа не толькі назіраць тыя з'явы, якія адбываюцца, але і даваць прагназуючую аднаку іхняга развіцця.

М. ДЭ. ЛІСАУ

Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт

АГУЛЬНАБІЯЛАГІЧНАЯ НАКІРАВАНАСЦЬ У ПАДРЫХТОЎЦІ БУДУЧЫХ НАСТАЎНІКАЎ БІЯЛОГІІ

Вышэйшая педагогічная адукацыя Беларусі перажывае сур'ёзную рафармацыю. Распрацоўваюцца канцэпцыя шматузроўневай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў, згодна з якой ствараюцца новыя навучальныя планы, пераглядаюцца змест дысцыплін; падрыхтоўка студэнтаў будзе ўзбагачацца за кошт улічэння новых агульнаадукацыйных, культуралагічных і сацыяльна-палітычных дысцыплін. Такого перагляду, на наш погляд, патрабуе і спецыяльная падрыхтоўка.

Шмат гадоў навучальныя планы педагогічных ВНУ істотна не мяняліся, а калі і назіраліся невялікія змены, то толькі ў бок скарачэння іншай спецыяльнай дысцыпліны. Асабліва унікальнымі ў гэтым сэнсе аказаліся навучальныя планы па спецыяльнасці геаграфія і біялогія, дзе увогуле на вывучэнне біялогіі выдзяляецца вельмі мала часу (у апошнім навучальным плане каля 800 аўдыторных гадзін на 5 гадоў навучання).

Пералік асноўных біялагічных дысцыплін, што прадугледжаны навучальнымі планами, іх структура і суадносіны былі распрацаваны дзесяці у пачатку 60-х гадоў. Але за гэты час адбыліся значныя перамены як у самой біялагічнай навуцы, так і ў падыходах да вывучэння жывой прыроды.

У сучаснай біялагічнай падрыхтоўцы студэнтаў пераважае ар-

ганізмацэнтрычны падыход, а іншым узроўням арганізацыі ўдзяляецца значна менш увагі. У гэты ж час у замежных краінах у сістэме біялагічнай адукацыі значнае месца адводзіцца менавіта агульнабіялагічным дысцыплінам, вынікам чаго з'яўляецца фармаванне спецыялістаў з больш шырокімі поглядамі на прыроду, яе кампаненты, сувязь і ўзаемаадносіны паміж імі, веданнем глыбінных механізмаў працэсаў жыццядзейнасці і інш.

Змяняюцца таксама і погляды на змест і структуру школьнай біялогіі, што павінна знайсці адлюстраванне ў сістэме падрыхтоўцы настаўнікаў.

У канцэпцыі школьнай біялагічнай адукацыі і ў новай праграме, што распрацаваны ў сувязі з рэформай сярэдняй адукацыі, больш месца адводзіцца агульнабіялагічнай падрыхтоўцы. Так, пашыраецца вывучэнне біягеаграфічнага і біясфернага ўзроўню, вывучэнне арганізмаўнага ўзроўню таксама прадугледжваецца на аснове даследавання найбольш агульных уласцівасцяў, што характэрны для арганізмаў розных царстваў, пашыраецца вывучэнне клетачнага ўзроўню, малекулярных асноў жыцця.

Агульнабіялагічнымі элементамі прадбачаецца ў сярэдніх класах вучэбны матэрыял па мікрабіялогіі, мікалогіі, батаніцы, аэалогіі, анатоміі, фізіялогіі і гігіене чалавека.

У сувязі з гэтым лічым метаагодным змяненні адносінаў да выкладання ў ВНУ такіх дысцыплін як цыталогія, біяхімія і малекулярная біялогія, генэтыка, экалогія, эвалюцыйнае вывучэнне, што патрабуе перагляду іх зместу і аб'ёму, месца ў навучальным працэсе на ўсіх біялагічных аддзяленнях, у тым ліку і тых, дзе біялогія з'яўляецца дадатковай спецыяльнасцю. На нашу думку, агульнабіялагічныя дысцыпліны павінны быць звязанымі, стрыжнёвымі ў навучальных планах.

Разглядаім месца ў навучальным працэсе, структуру і змест агульнай цыталогіі для прыкладу. Так, нягледзячы на тое, што сучасная цыталогія з'яўляецца даволі складанай, яе вывучэнне метаагодна на першым курсе, таму што веды гэтай дысцыпліны з'яўляюцца базавымі для паспяховага вывучэння шэрагу біялагічных дысцыплін - батанікі, аэалогіі, гісталогіі, анатоміі чалавека, фізіялогіі раслін і чалавека і г. д. На апошнім курсе студэнтам магчыма прапанаваць абагульняючы курс біялогіі клеткі, у якім падсумаваць іх веды па будове клеткі, яе хімічнай структуры, фізіялогіі, экало-

ГІІ і інш.

На наступных курсах метагодна паслядоўнае вывучэнне біяхіміі, экалогіі, генетыкі, біялогіі раўніцця і эвалюцыйнага вучэння.

Структура і амест (асноўныя тэмы) агульнай цыталогіі, што прапануецца студэнтам 1 курса можа быць наступнай. Спачатку вывучаецца гісторыя адкрыцця клеткі, стварэнне клетачнай тэорыі і яе сучасны стан. Далей увага студэнтаў асцяраджаецца на метадах цыталагічных даследаванняў. Пры разглядае будовы клеткі метагодна спачатку разглядаюць асноўныя хімічныя рэчывы, з якіх утвараюцца клетачныя структуры, у прыватнасці ліпіды, бялкі, вугляводы і нуклеінавыя кіслоты, паколькі школьных ведаў не хапае для асэнсаванага ўспрымання матэрыялу. Далей разглядаецца будова, функцыі і ўласцівасці клетачных мембран. Потым вывучаецца будова і функцыі цытаплазмы, ядра, пластыдаў, мітахондрыяў, вакуолярны комплекс клеткі.

Пры вывучэнні ядра дасканальна разглядаецца генетычны апарат, кампактызацыя ДНК, роля пэўных структур у захаванні спадчынай інфармацыі і інш. Рагам з разглядам будовы і функцыянавання эндплазматычнага рэтыкулума вывучаецца будова і функцыянаванне рыбасом. Апошнімі разглядаюцца арганоіды руху клеткі і клетачны центр.

У наступным раздзеле вывучаюцца вытворныя праталласта - абалонка клетак раслін, грыбоў і бактэрыяў, заласныя рэчывы клетак; далей - сувязь паміж клеткамі, аднаўленне і антагенез клетак.

У ааключным раздзеле разглядаюцца асаблівасці будовы клетак што выконваюць ровныя функцыі (параўнальная цыталогія), гипотэзу паходжання клетак і іх эвалюцыя.

Л. П. МОЛАДАВА

Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны
РАСПРАЦОУНА МЕТАДАУ ЭКАЛАГІЧНАГА Выхавання - АДЗІН
З НАПРАМКАУ НАВУКОВЫХ ДАСЛЕДАВАННЯУ

На кафедры эаалогіі і аховы прыроды Гомельскага дзяржуніверсітэта імя Ф. Скарыны дыпломныя работы выконвае вялікая колькасць студэнтаў аавочнікаў - настаўнікаў школ, выхавацеляў даіцых са-

дкоў і школьных груп падоўжанага дня.

Шмат год усе студэнты, якія спецыялізаваліся на нашай кафедре, абаранялі дыпломныя работы па тэматыцы, звязанай з вывучэннем становішча фаўны і яе структуры. Выконвае гэтыя работы добрасумленна, прафесійныя педагогі - студэнты аавочнікі, часта не пранікалі да іх глыбокай цікавасцю, што прымусіла нас падумаць над тым, як арабіць іх работу над дыпламам не толькі неабходнай, але і цікавай для іх, дазваляючай ім ўаняць свой кваліфікацыйны ўзровень.

Паколькі адной з актуальных педагогічных праблем а'яўляецца экалагічнае выхаванне, мы разлі студэнтам-педагогам распрацоўваць метадыкі такога выхавання.

На нашай кафедры выхавацелькай даіцчага садка і. В. Курачэнка з поспехам абаронена дыпломная работа на тэму: "Выкарыстанне метада гульні пры выхаванні беражлівых адносін да прыроды ў далкольнікаў", матэрыялы якой ааублікаваны ў друку. Зараз над распрацоўкай ровных праблем экалагічнага выхавання працуюць настаўнікі - студэнты аавочнікі з 3 курса. Творчы пошук, шматдаённая практычная работа ў гэтым напрамку, шырокія магчымасці эксперыментальнай праверкі сваіх распрацовак, а таксама кансультацыі кваліфікаваных экалагаў - выкладчыкаў нашай кафедры, дазваляюць ім з поспехам распрацоўваць метадыкі, што маюць вялікую практычную цікавасць.

Студэнты аавочнікі - настаўнікі школ з вялікім надхненнем працуюць над такімі тэмамі.

М. Ф. ПАЛЯШЧУК

Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт
УДАСКАНАЛЕННЕ МЕТАДЫЧНАЙ ПАДРЫХОТКІ СТУДЭНТАУ-БІЕЛАГАУ

Існуючы ў наступны час канцэпцыі шматпрофільнай біялагічнай адукацы ў сярэдняй школе патрабуюць новага падыхода ў падрыхтоўцы настаўнікаў біялогіі.

Паспяховае вырашэнне складаных задач сярэдняй біялагічнай адукацы залежыць перш за ўсё ад прафесійных якасцей настаўніка-біелага, ад уароўня валодання сучаснымі біялагічнымі ведамі, спецыяльнымі ўменнямі і навыкамі, а таксама ад таго, як настаўнік